

vitner. Politiet eller bistandsadvokaten kan forklare deg mer om dette.

Tiltalte eller påtalemyndigheten kan anke tingrettens dom til lagmannsretten. I mindre alvorlige saker kan lagmannsretten la være å behandle anken.

I de alvorligste sakene settes lagmannsretten med jury (lagrette). Lagretten består av ti legdommere (ikke-jurister), og skal svare på om tiltalte har begått den straffbare handlingen han/hun er tiltalt for.

Etter dom

Når det er falt dom i straffesaken, er det påtalemyndigheten som avgjør om dommen skal ankes. Du kan likevel gi uttrykk for om du synes påtalemyndigheten bør anke saken eller ikke.

Hvis ditt krav om erstatning er tatt med i straffesaken, kan du velge å anke denne delen av dommen selv om selve straffesaken ikke ankes.

Hvis gjerningspersonen blir dømt til fengselsstraff, kan du ha krav på å få beskjed når han/hun skal ha permisjon eller løslates fra fengselet.

Erstatning

Fornærmede og etterlatte kan ha krav på erstat-ning fra gjerningspersonen. Hvis det blir straffe-sak, kan erstatningskravet normalt behandles i straffesaken. Har du bistandsadvokat, er det denne som fremmer kravet på dine vegne. Hvis ikke, er det påtalemyndigheten som gjør det. Det er viktig at du snakker med politiet om dette, blant annet fordi du må dokumentere kravet som skal fremsettes.

Hvis du tilkjennes erstatning i straffesaken, kan Statens innkrevingssentral hjelpe deg å inndrive kravet.

Du kan ha krav på voldsoffererstatning fra staten. Hvis det reises straffesak, kan du bare få voldsoffererstatning hvis erstatningskravet mot tiltalte var fremmet i straffesaken.

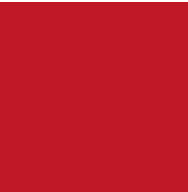
Politiet, bistandsadvokaten eller Kontoret for voldsoffererstatning kan gi deg mer informasjon om vilkårene for å få slik erstatning.

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Fornærmedes og etterlattes rettigheter

Viktige adresser:

Støttetelefonen for kriminalitetsofre: telefon 800 40 008 (www.kriminalitetsofre.no)

Kontoret for voldsoffererstatning telefon 789 89 500 (www.voldsoffererstatning.no).

Politiet
www.politi.no

Informasjon om domstolene og gangen i en rettssak, aktørene, beviskrav m.m: domstol.no.

Justisdepartementet: www.regjeringen.no

POD publikasjon 2009/05

ISBN
978-82-92524-80-0

opplag 500

foto: iStock photo

Grafisk produksjon:
RM grafika

Trykk: AllKopi

Denne brosjyren gir en oversikt over de viktigste reglene.
For ytterligere informasjon,
se kontaktinformasjon på baksiden av brosjyren.

Den som er offer for en straffbar handling (fornærmet) har en rekke rettigheter i forbindelse med rettsapparatets behandling.

Når noen er død som følge av en straffbar handling, har de nærmeste etterlatte en del av de rettighetene som den direkte fornærmede ellers har.

Rett til informasjon fra politiet

Når du har vært utsatt for en straffbar handling og henvender deg til politiet, skal politiet informere deg om dine rettigheter som fornærmet eller etterlatt.

I mange tilfeller skal det oppnevnes en kontaktperson i politiet som skal informere deg om sakens utvikling og fremdrift.

Bistandsadvokat og fritt rettsråd

Hvis du har vært utsatt for et seksuelt overgrep, gjentatt eller grov mishandling fra dine nærmeste, menneskehandel, kjønnslemlestelse, tvangsektenskap eller overtredelse av ilagt kontakt- eller besøksforbud, kan du ha rett til kostnadsfri samtale hos en advokat for å få hjelp til å vurdere om du skal anmelde det som har skjedd til politiet.

Hvis du anmelder et slikt forhold, har du krav på bistandsadvokat. Det kan du også ha hvis du har vært utsatt for annen kriminalitet og har fått betydelig fysisk eller psykisk skade, eller det av andre grunner er et særlig behov for hjelp.

Når noen under 18 år er død som følge av straffbar handling, har etterlatte med foreldreansvar krav på bistandsadvokat. Der en over 18 år er død, kan etterlatte få oppnevnt bistandsadvokat når særlige forhold tilsier at det er behov for det.

Bistandsadvokaten skal ivareta dine interesser i forbindelse med etterforskningen og en eventuell rettssak. Advokaten skal også hjelpe deg med å sette frem krav om erstatning.

Rettigheter under etterforskningen

Du har ikke plikt til å forklare deg for politiet. Hvis du vil la deg avhøre, kan du ha med deg en person du har tiltro til.

Som fornærmet eller etterlatt har du som hovedregel rett til å gjøre deg kjent med sakens dokumenter.

I en del alvorlige saker skal du få vite om gjer-ningsspersonen er varetektsfengslet og få beskjed ved løslatelse.

Hvis du er redd for at gjerningspersonen skal krenke deg igjen, kan man i noen tilfeller forby vedkommende å oppsøke deg. Under visse omstendigheter kan du også få voldsalarm. Nærmere informasjon om dette får du av politiet eller bistandsadvokaten.

Resultatet av etterforskningen

Hvis påtalemyndigheten er overbevist om at den mistenkte er skyldig og er av den oppfatning at det kan føres bevis for straffskyld i retten, tas det ut tiltale og saken oversendes retten. Mindre alvorlige saker kan i stedet avgjøres med påtale-unnløstelse eller bot. Saken kan også overføres til konfliktråd hvis både gjerningspersonen og fornærmede samtykker.

Hvis bevisene ikke er sterke nok, blir saken henlagt.

Som hovedregel skal du få beskjed hvis saken henlegges, det tas ut tiltale, det gis påtaleunnløstelse eller saken avgjøres ved at gjerningsperso-nen vedtar et forelegg.

Klagerett

Hvis saken henlegges, kan du klage til overordnet instans (statsadvokaten eller riksadvokaten). Klagen må sendes innen tre uker fra du fikk underretning om henleggelsen til den instansen som traff avgjørelsen (politiet eller statsadvokaten).

Også visse andre avgjørelser påtale-myndigheten treffer kan påklages, for eksempel valget av straffebestemmelse i tiltalebeslutningen, eller at saken er avgjort med påtaleunnløstelse.

Rettssaken

En aktor (politijurist eller statsadvokat) fører saken på vegne av påtalemyndigheten. I en del alvorlige saker kan du be om en samtale med aktor før hovedforhandlingen starter.

For at tiltalte skal domfelles og få straff, må det bevises utenfor enhver rimelig tvil at tiltalte er skyldig.

Alle straffesaker begynner i tingretten, som er den lokale domstol. Du skal normalt innkalles til rettssaken og har rett til å være tilstede under hele saken. Du har også krav på godtgjørelse for oppmøtet. Som fornærmet må du som hovedregel forklare deg i retten selv om du tidligere har forklart deg for politiet. I noen tilfeller kan du be om at tiltalte må forlate rettssalen under din forklaring eller at dørene lukkes for offentligheten. Hvis du er i nær slekt med tiltalte kan du slippe å forklare deg.

Mange domstoler tilbyr hjelp og støtte til